

Znaczek o nominale 40 fenigów drugiej formy, drugiego prowizorycznego wydania tzw. PP/GGW Fi # 15, jego odmiany i podział na druk „pokojowy - x” i „wojenny - y”

Marek Lewoński-Hosta

Kolejny swój artykuł poświęcam znaczkom **Fi # 15** drugiej formy. Okazuje się, że w tym przypadku, jak i w pozostałych, przyjęta obecna klasyfikacja jest niedokładna i to nie tylko z powodu braku podziału na druk pokojowy i wojenny, ale głównie za sprawą pominięcia w istniejących opracowaniach w tym w katalogu Fischer, innych odmian niż **Fi # 15 II a** – nadruk GGW błyszczący, **Fi # 15 II b** – nadruk GGW półbłyszczący oraz **Fi # 15 II c** – nadruk GGW anilinowy.

Z posiadanego przeze mnie materiału znaczkowego wynika, że istnieją również inne odmiany nadruków GGW dla opisywanych w tytule znaczków. Ilustracja 1 przedstawia znaczek z nadrukiem GGW silnie błyszczącym, który często mylony jest ze znaczkiem **Fi # 15 II a**. **Nadruk silnie błyszczący charakteryzuje się całą błyszczącą powierzchnią nadruku GGW w kolorze czarnym z niebieskawym refleksem**, w świetle przechodzącym, nadrukiem czarnym lub szaroczarnym, podczas gdy znaczek **Fi # 15 II a** [rys.2] posiada nadruk GGW błyszczący miejscowo - półbłyszczący z niebieskawym refleksem, w świetle przechodzącym nadrukiem szaroczarnym do szarego. Odróżnienie od siebie obu znaczków nie następuje żadnych problemów. Główną cechą są wyraźnie różne nadruki GGW.

rys.1

rys.2

Kolejną odmianą są znaczki **Fi # 15 II b**, do których „wkładane” jest właściwie wszystko, co nie odpowiada pozostałym odmianom „a” i „c” występującym w literaturze. **Nadruk Fi # 15 II b**, określony jako półbłyszczący w rzeczywistości jest znaczkiem z nadrukiem GGW matowym – **głęboko czarnym**, w świetle przechodzącym blado szaroczarnym bez barwnych refleksów [rys.3]. Do tej odmiany zaliczono również znaczek z nadrukiem GGW srebrzystym [rys.4], **charakteryzujący się głęboko czarnym błyszczącym nadrukiem, a w świetle przechodzącym nadruk GGW jest szaroczarny**. Rzeczywistość jest taka, że oba nadruki nijak nie pasują do siebie i nie można ich razem klasyfikować wprowadzając kolekcjonerów w zakłopotanie. Dodatkową cechą nielicznych znaczków tej odmiany jest fakt występowania w części nakładu znaczków wykonanych na papierze prążkowanym poziomo.

rys.3

rys.4

Najbardziej poszukiwanym znaczkiem **Fi # 15** drugiej formy, jest znaczek określony jako **Fi # 15 II c – anilina**. Zastanawiająca jest ilość na rynku znaczków czystych bez gumy (kleju). Znaczki te są w bardzo ładnym stanie i nie noszą śladów zniszczeń, czy jakichkolwiek uszkodzeń. Dlaczego tak się stało ? Otóż, słaba znajomość zagadnienia związanego z odróżnieniem znaczka z nadrukiem anilinowym, doprowadzała właśnie do zjawiska, które polega na „wykapaniu” znaczków, aby ujrzeć jego [zielone zabarwienie w przypadku znaczków **Fi # 6 II** oraz **Fi # 9 I i II**] czerwone zabarwienie i w ten sposób dowiedzieć się, czy znaczek posiada nadruk anilinowy, czy też nie. Do dziś mówi się, że aby sprawdzić czy mamy do czynienia z nadrukiem anilinowym, czy też nie, należy zwilżyć nadruk GGW i poczekać aż ukaże się barwna „aureola”. Niestety niektórzy zapominają przy tym, że w ten sposób niszczą często bardzo dobre i rzadko spotykane znaczki, a przecież jest na to bardzo dobry i łatwy sposób. Otóż nadruk anilinowy ma jedną cechę wspólną dla wszystkich znaczków z nadrukiem GGW. Drukarnia w Berlinie, gdzie dokonywano wspomnianych nadruków, do farby przeznaczonej do przedruku znaczków, oprócz innych środków chemicznych, bardzo często dodawano anilinę, która miała za zadanie nadanie odpowiedniego koloru nadrukowi GGW, oraz przyczyniała się do dokładniejszego pokrycia nadrukiem powierzchni znaczka. Oprócz wspomnianego czerwonego zabarwienia po zwilżeniu, charakteryzuje się ona nadaniem nadrukowi matowej powierzchni z niebieskawym odcieniem (refleksem). Zdarza się dość często, że mimo zwilżenia nadruku GGW, nie wykazuje on zabarwienia. Wówczas taki znaczek zalicza się gdziekolwiek, tylko nie do „aniliny” **Fi # 15 II c**. I tu powstaje podstawowy błąd w klasyfikacji znaczków. Okazuje się, że prawie 100 lat temu, środki chemiczne do farb dodawano „na oko” i często bywało, że albo za mało, albo za dużo. Kiedy „aniliny” dodano zbyt mało, znaczek nie wykaże barwy czerwonej po zwilżeniu, ale jego nadruk pozostanie matowy z niebieskim odcieniem. Dodatkowym narzędziem jakie pozostaje, aby mieć całkowitą pewność, że mamy do czynienia z nadrukiem anilinowym, jest kolor nadruku w świetle przechodzącym. Jest on szaroczarny do czarnego i wykazuje wyraźny, a czasem ledwo zauważalny niebieskawy/zielonkawy, odcień. Bywa jednak, że odcienia tego nie widać, ale pozostaje nadruk GGW w kolorze szaroczarnym.

Biorąc pod uwagę różne ilości dodawanej aniliny i innych środków chemicznych i nie zawsze występujące zabarwienie po zwilżeniu nadruku GGW, pozostające dwa czynniki – nadruk GGW matowy z niebieskawym/zielonkawym odcieniem, jako czynnik podstawowy i najważniejszy, oraz obraz nadruku GGW w świetle przechodzącym szaroczarny do czarnego, świadczą o tym, że do nadruku użyto farby anilinowej, a znaczek określamy jako **Fi # 15 II c**.

rys.5

Na il.5 przedstawiam parę kasowanych znaczków **Fi # 15 II c**, z nadrukiem GGW anilinowym, błędem B7 w postaci odwróconej litery „k” wyrazu POLSKA. Co interesujące, znaczki zostały skasowane w urzędzie pocztowym w BENDZINIE i z całą pewnością nie były użyte w obiegu, a „wykapane” zostały by sprawdzić czy to nie „anilina”. Ekspert widząc brak czerwonego zabarwienia uznał, że znaczki mają nadruk GGW błyszczący, pomimo że nadruk jest matowy i wykazuje wszystkie cechy nadruku anilinowego poza zabarwieniem. Znaczki **Fi # 15 II c** były kasowane grzecznościowo w urzędach pocztowych: LUBICZ – gdzie znana jest „największa” ilość nadruków GGW anilinowych, BENDZIN, SOSNOWICE i WARSZAWA, gdzie najprawdopodobniej zaprezentowany znaczek pochodzi z obiegu pocztowego.

rys.6

Na il.6 przedstawiam kolejno znaczki **Fi # 15 II c** wg wymienionych wyżej miast. Warto tutaj zwrócić uwagę na znaczek z kasownikiem SOSNOWICE (czwarty od lewej), ponieważ wykonany został na papierze prążkowanym poziomo w typie nadruku GGW pierwszym, natomiast znaczki z kasownikiem BENDZIN i WARSZAWA (parka z błędem B7 i znaczek piąty od lewej) wykonano na papierze prążkowanym pionowo, gdzie nadruk GGW wykazuje cechy typu drugiego. Nie zmienia to faktu co do ilości przedrukowanych arkuszy, których wg wyliczeń było 5-6 sztuk. Znaczki pojawiały się, oprócz całych arkuszy, pojedynczo w urzędach pocztowych przywożone przez kupców, jak i filatelistów z prośbą o ich ostemplowanie. Jedynie w up. Lubicz, ostemplowano prawdopodobnie dwa arkusze znaczka **Fi # 15 II c**. Jest też wysoce prawdopodobne, że jeden arkusz ostemplowano grzecznościowo w up. Bendzin. Podstawowe znaczki z wizerunkiem „Germanii” użyte do przedruków GGW, na których to zastosowano nadruk anilinowy, występują zarówno w druku pokojowym – x, oraz wojennym – y.

Kolejnym niezauważonym znaczkiem jest znaczek z nadrukiem GGW matowym z czerwonym refleksom [rys.7], w świetle przechodzącym głęboko czarnym, o „aksamitnej” powierzchni nadruku GGW. Znaczek wykonano drukiem wojennym – y. Taki znaczek posiadam wyłącznie jeden, jednak jest on potwierdzeniem istnienia opisanych nadruków.

rys.7

rys.8

Ostatnią z odmian jest znaczek **Fi # 15 II** z nadrukiem GGW półbłyszczącym z czerwonym reflekssem, w świetle przechodzącym głęboko czarnym [il.8]. Połysk nadruku GGW jest nieco zbliżony do nadruku srebrzystego, jednak znacznie mniej intensywny i jest dość trudny w identyfikacji dla mniej zorientowanych kolekcjonerów.

Reasumując, przy użyciu określeń barw nadruków zastosowanych w katalogu Fischer 2012, prawidłowa i dokładna klasyfikacja odmian znaczków **Fi # 15 II** przedstawia się następująco:

15 II aa – nadruk GGW błyszczący Nbc. Bł.

15 II ab – nadruk GGW silnie błyszczący Nbc. SBł.

15 II ba – nadruk GGW matowy Głc. Mt.

15 II bb – nadruk GGW srebrzysty Głc. Bł.

15 II c – nadruk GGW anilinowy Nbc. Mt. A.

15 II d – nadruk GGW matowy Czz. Mt.

15 II e – nadruk GGW półbłyszczący Czc. PBł.

Wszystkie opisane wyżej znaczki wykonano drukiem pokojowym i wojennym, przy czym znaczki z druku pokojowego należą do rzadziej spotykanych.